

кількісних та якісних характеристик відносин у податковій сфері у перспективі сприятиме забезпеченню досягнення узгодження інтересів платників податків і держави, а отже, й підвищенню рівня податкової дисципліни. Наслідком таких перетворень зрештою стане сталий економічний розвиток держави.

Література:

1. Огоновський А.Р. Система податків в Україні та основні напрями її реформування / А.Р. Огоновський // Науковий вісник. – 2011. – 228 – 238с.

2. Олейнікова Л.Г. Удосконалення фіскальної та економічної результативності податкового адміністрування в Україні /Л.Г. Олейнікова // Науково теоретичний та інформаційно-практичний журнал міністерства фінансів України “Фінанси України”. – 2010. – №10. – С.52.

Христина-Ірина Євчук

Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича

Науковий керівник: канд. екон. наук Смиківчук Т.В.

ДОСВІД КРАЇН ЄС В ПРОВЕДЕННІ ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ В УМОВАХ ДЕФІЦИТУ ФІСКАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ПРАКТИКА УКРАЇНИ

В сучасній фінансовій політиці держави серед механізмів регулювання важлива роль належить інструментам фіскальної політики, зокрема у сфері бюджетування, оподаткування та державних витрат. Кризові явища в економіці, загроза фінансової нестабільності стимулюють спільний пошук та розробку заходів щодо антикризового фіскального регулювання, спрямованого на підвищення інноваційної активності у фінансовому та державному секторах економіки. Реформи у сфері оподаткування зазвичай передбачають підвищення ефективності та спрощення фіскальних систем в підсумку яких ніхто не програє, а кожен отримує певний позитивний результат.

Світова фінансова криза, складна демографічна ситуація, інституціональні чинники глобалізації зумовлюють потребу в розробленні та проведенні стабілізаційних заходів. У більшості європейських країн у XXI ст. можна констатувати тенденцію до зниження податкового навантаження, а потім до його зростання. Подібну тенденцію ми спостерігаємо на прикладі Данії, Бельгії, Фінляндії. Одночасно із зростанням податкового навантаження прослідковується тенденція до зниження державних видатків та збільшення державних доходів, що в сукупності приводить до скорочення дефіциту бюджету. У 2014 р. порівняно з 2012 р. частка видатків держави зросла на 0,5 п.п. і більше у шести країнах ЄС-27, у 13 країнах ЄС відбулося зменшення частки видатків держави у ВВП на 0,5 п.п. і більше, частка доходів держави у ВВП зменшилася на 0,5 п.п. і більше у 5 країнах ЄС, а таке саме зростання частки доходів держави спостерігалось у 15 країнах [1,39-41].

У країнах ЄС у 2012 р. порівняно з 2010 р. відбулося зменшення дефіциту бюджету на 2,4 п.п. У 2012 р. 11 країнам ЄС-27 вдалося уникнути дефіциту бюджету понад 3% проти п'яти країн у 2010 р.

На сьогоднішній день можна констатувати, що більшість країн ЄС змушені розробляти податкову політику, за винятком Болгарії, Данії, Естонії, Люксембургу, Швеції та Фінляндії, виходячи з обмежень щодо фінансування видатків держави за рахунок державних позик. На території ЄС дедалі актуальнішими стають пошуки податкових резервів наповнення бюджету, хоча податкові реформи не завжди виправдовують очікувані сподівання.

Слід зазначити, що податкові реформи країн ЄС після рецесії 2008-2009 рр. мали неоднозначні наслідки. Так, в Італії в 2011 р. ставка ПДВ збільшилася з 20% до 21%, а в Греції – з 5,5% до 11%, але при цьому відбулося зниження фіскальної ефективності ПДВ на 0,1 п.п. (з 7,3% до 7,2% ВВП і з 6,3% до 6,2% ВВП). Дану ситуацію можна пояснити кризовими явищами в економіці [2, 98].

У практиці регулювання країнами ЄС податку на доходи фізичних осіб показовим є досвід Греції, коли у 2010 р. країна підвищила максимальну ставку оподаткування з 40% до 49% і при цьому відбулося зниження частки даного податку у ВВП з 5% до 4,4%. У досить благополучній Великобританії запровадження додаткової ставки податку на доходи фізичних осіб зверх 150 тис. фунтів у розмірі 50% привело до зменшення частки податку у ВВП з 10,4% у 2009 р. до 10 % у 2010 р. Таким чином, можна зробити висновок, що проведення податкових реформ для збільшення доходів бюджету за рахунок підвищення податкових ставок не завжди дає позитивний ефект і дозволяє подолати розбалансованість бюджету[1,45].

Враховуючи такі моменти країни ЄС змушені змінювати напрями податкових реформ у протилежну сторону. Зокрема, у 2013 р. Великобританія знизилася максимальну ставку податку на доходи фізичних осіб до 45%, а Греція до 46%. Реверсні податкові реформи проводили у ЄС Чехія і Словаччина щодо податку на доходи фізичних осіб. Так, Чехія у 2008 р. запровадила пропорційну ставку податку 15% замість прогресивної з чотирьох ставок від 12% до 32%, а у 2013 р. запровадила мало прогресивне оподаткування за двома ставками 15% і 22%. У Греції, яка перебуває в стані економічної та фіскальної криз, ставку корпоративного податку спочатку знизили до з 35% у 2009 р. до 24% у 2010 р. та до 20% у 2011р., а в 2013 р. збільшили до 26%[4,11].

Тому, сьогодні лише окремі країни ЄС вдаються до зниження ставок корпоративного податку і це ті, яким вдалося уникнути великого державного боргу або мають порівняно високу базову ставку. Ряд країн ЄС знижують ставки деяких податків, але компенсують такі фіскальні втрати за рахунок підвищення ставок ПДВ.

У 2016 році в Україні відбулося значне зниження податкового навантаження на зарплату та певні зміни у справлянні податків і зборів. Встановлена єдина ставка податку на доходи фізичних осіб 18%, скасовано єдиний соціальний внесок для працівників, зниження ЄСВ для роботодавців майже вдвічі до 22%. Але, по суті, загальне податкове навантаження на громадян майже не змінилося і такі заходи не приведуть до суттєвого зростання ВВП від обсягу якого залежить добробут країни. Одночасно повернення до єдиної ставки прибуткового податку не відповідає принципу справедливості в оподаткуванні від якого відмовилось багато країн ЄС. Зниження ЄСВ для роботодавців пов'язане і загрозою значних фіскальних втрат без зрушень у детінізації економічних відносин. Можливо доцільніше було поступово знижувати ставку ЄСВ для роботодавців.

Так, виправданою є відмова від зниження ПДВ з 20% до 17% у 2015р., що суперечило і європейській практиці посилення фіскальної ролі даного податку. Підвищено ставки акцизного податку на алкогольні напої та тютюнові вироби на 40% і більше, що відповідає європейським тенденціям, але породжує загрозу тінізації виробництва. Відповідно необхідно включити заходи щодо боротьби з контрабандою підакцизної продукції та вдосконалення податкового адміністрування. Скасовано щомісячні авансовані платежі з податку на прибуток, що є позитивним моментом для діяльності підприємств. Звужено сферу застосування спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва за рахунок зменшення порогу доходу платника єдиного податку і це стало кроком до створення рівних умов в оподаткуванні для всіх видів діяльності. Підвищено ставку податку на нерухомість і встановлено надбавку до нього, що дасть можливість збільшити доходи місцевих бюджетів. Запроваджено відкриті електронні реєстри бюджетного відшкодування ПДВ, що попередить укладання фіктивних угод для відшкодування ПДВ.

Проблеми в оподаткуванні, які не були вирішені в ході податкових змін у 2016 році зумовлюють подальше реформування з урахуванням євроінтеграційних завдань і пріоритетів. При вирішенні питань детінізації доходів та розв'язанні фіскальних проблем Україні при формуванні податкової політики слід враховувати податкову політику ЄС, щоб насамперед створити умови для зростання ВВП.

Податкова політика України має бути спрямована на проведення податкової реформи за такими основними принципами: створення сприятливого податкового середовища для

економічного зростання на інноваційній основі; усунення диспропорцій у розподілі податкового навантаження; адаптація норм Податкового кодексу до директив ЄС; удосконалення податкового адміністрування.

Література:

1. Мельник В.М. Податкові реформи в умовах гострого дефіциту фіскальних ресурсів: досвід країн ЄС та українські реалії // Економіка України. – 2014. – №6. – С.37-56.
2. Соколовська А.М., Кошук Т.В. Податкова політика в Україні в контексті тенденцій реформування оподаткування у країнах ЄС // Фінанси України. – 2012. – №1. – С.94-115.
3. Довган Л. Фонд допомоги Україні // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/finances/>.
4. Мельник В.М., Кошук Т.В. Податкова політика України в умовах імплементації Угоди про асоціацію з Європейським союзом. – 2016. – №7. – С.7-23.
5. Соколовська А.М. Особливості податкової системи України та напрями її коригування // Фінанси України. – 2013. – №9. – С.26-44.

Наталія Жигальська

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: кан. екон. наук, доцент Герчаківський С.Д.

АВТОМАТИЗАЦІЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ЯК ДОМІНАНТА РОЗВИТКУ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ефективності здійснення митного контролю в сучасних умовах розвитку міжнародної торгівлі перешкоджають жорсткі документарні вимоги при перетині державних кордонів, значна кількість митних формальностей та низький рівень автоматизації обов'язкових митних процедур. Тенденції світового розвитку визначають нові завдання зі спрощення митних процедур, процедур логістики на території будь-якої країни.

Підходи до прискорення і спрощення митних процедур визначені Всесвітньою митною організацією у Міжнародній конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 (далі - Кіотська конвенція), Рамкових стандартах забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі.

В стандартах 3.18 (супровідні документи), 3.21 (декларації), 6.9 (митний контроль) і 7.1 (загальні положення) Кіотської конвенції зафіксована вимога використовувати ІТ та електронні засоби в діяльності митних органів. Відповідно до стандарту 7.4 Кіотської конвенції, митні органи зобов'язані створити сприятливу нормативно-правову базу, в тому числі використання методів електронної аутентифікації (наприклад, цифрові підписи). В закріплених в Кіотській конвенції методичних рекомендаціях щодо використання інформаційних та комунікаційних технологій (далі - ІКТ) велику увагу приділено питанням автоматизації митних процедур та управління проектами. Зокрема, розкривають питання: сфери застосування ІКТ (обробка декларацій, випуск товарів, електронні платежі, транзит, зовнішньоторговельна статистика, виконання вимог нормативно-правових документів); процесу розробки систем, управління проектами та змінами; інформаційної безпеки; аутсорсингу в сфері митного оформлення; правові аспекти використання ІТ та багато іншого. В рамках будь-якого проекту з автоматизації митних процедур, націленого на реалізацію положень Кіотської конвенції, слід також застосовувати модель даних ВМО в якості стандартного рішення для систем електронного обміну повідомленнями та даними. Реалізація подібного проекту потребуватиме перегляду, а в більшості випадків і реструктурування митних процесів, а також гармонізації різних вимог до даних, використовуваним відповідними національними прикордонними відомствами, з метою створення єдиного національного масиву даних. Більш того, такі проекти потребують ефективного керівництва, здатного керувати всіма змінами, що відбуваються.